

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 16 Σεπτεμβρίου 2019
sj.c(2019)6439352

COURT PROCEDURAL DOCUMENTS

Προς το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών

Τμήμα: 18^ο Μονομελές

Υπόμνημα βάσει του άρθρου 138 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας

Εκ μέρους της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, εκπροσωπούμενης από τον κ. [REDACTED] και τον κ. [REDACTED] μέλη της Νομικής Υπηρεσίας της, με διεύθυνση επίδοσης στις Βρυξέλλες, στο γραφείο [REDACTED], Rue de la Loi 200, B-1049 Brussels, Belgium, και διεύθυνση επίδοσης στην Αθήνα, στην Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, Βασιλίσσης Σοφίας 2, 10674 Αθήνα, δεχόμενης κοινοποιήσεις και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) στη διεύθυνση: [REDACTED] (τηλ: [REDACTED]), παρεμβαίνουσας ως amicus curiae βάσει του άρθρου 29, παράγραφος 2, του Κανονισμού 2015/1589 της 13^{ης} Ιουλίου 2015

στην υπόθεση της **ανακοπής**

κατατεθείσας από την εταιρία «**Ελληνικά Ναυπηγεία Α.Ε.**» στις **13.4.2016**

με γενικό αριθμό κατάθεσης δικογράφου **5864/2016**

και αριθμό εισαγωγής **ANK1377/13-4-2016**

κατά της από 11 Μαρτίου 2016 ταμειακής βεβαίωσης και της με αριθμό 951 ατομικής ειδοποίησης χρεών της ΔΟΥ ΦΑΕ Αθηνών και κάθε άλλης προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης.

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει το παρόν υπόμνημα βάσει του άρθρου 138, παράγραφος 1, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, με σκοπό να ενημερώσει συνοπτικά το Δικαστήριο Σας σχετικά με εξελίξεις που έχουν επέλθει από την έναρξη της παρούσας υπόθεσης.
2. Οι όροι και οι συντομεύσεις που χρησιμοποιούνται στο παρόν υπόμνημα έχουν την ίδια έννοια που τους αποδόθηκε στο αρχικό υπόμνημα της Επιτροπής με γενικό αριθμό κατάθεσης 11700/2016, το οποίο υπεβλήθη ενώπιον του Δικαστηρίου Σας την 7^η Ιουλίου 2016.
3. Την 14^η Νοεμβρίου 2018 το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε την απόφασή του στην υπόθεση C-93/17, την οποία επισυνάπτουμε ως «Σχετικό 1» στο παρόν υπόμνημα.¹ Με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο **καταδίκασε** την Ελλάδα για τη μη ανάκτηση των ασυμβίβαστων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στα Ελληνικά Ναυπηγεία. Επιπλέον, το Δικαστήριο επέβαλε στην Ελλάδα **σημαντικά πρόστιμα** τα οποία θα πρέπει να καταβάλλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως ότου εφαρμοστεί πλήρως η Απόφαση Ανάκτησης της Επιτροπής του 2008.
4. Χάριν πληρότητας, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέτασε όχι μόνο κατά πόσον εφαρμόστηκε η Απόφαση Ανάκτησης, αλλά επίσης κατά πόσον εφαρμόστηκε η εναλλακτική μέθοδος εφαρμογής της Απόφασης Ανάκτησης που περιγράφεται στην επιστολή της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2010, δηλαδή στην αποκαλούμενη «Στρατιωτική Απόφαση».²
5. Συγκεκριμένα, ως προς την εναλλακτική μέθοδο εφαρμογής που περιγράφεται στη «Στρατιωτική Απόφαση», το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν είχαν τηρηθεί τουλάχιστον τέσσερις από τις δεσμεύσεις που περιγράφονται στη «Στρατιωτική Απόφαση».³ Δεδομένου ότι οι δεσμεύσεις αυτές έπρεπε να τηρηθούν σωρευτικά, η μη τήρηση έστω και μίας εξ αυτών αρκεί για να διαπιστωθεί ότι δεν εφαρμόστηκε η «Στρατιωτική

---

¹ Ο αριθμός της απόφασης είναι ECLI:EU:C:2018:903, με βάση τον οποίο μπορεί κανείς να την αναζητήσει επίσης στην ιστοσελίδα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=el>

² Βλ. την παράγραφο 72 της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-93/17 *Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ελληνικά Ναυπηγεία)* ECLI:EU:C:2018:903, η οποία επισυνάπτεται και ως Σχετικό 1. Στην απόφαση του το Δικαστήριο αναφέρεται στην Απόφαση Ανάκτησης ως «απόφαση 2009/610» και στη Στρατιωτική Απόφαση ως «επιστολή της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2010».

Απόφαση».⁴ Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η εναλλακτική μέθοδος εφαρμογής που περιγράφεται στη «Στρατιωτική Απόφαση» δεν εφαρμόστηκε.

6. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν εφαρμόστηκε ούτε η Απόφαση Ανάκτησης, καθώς οι ελληνικές αρχές δεν ανέκτησαν τις ασυμβίβαστες ενισχύσεις από τα Ελληνικά Ναυπηγεία. Το Δικαστήριο αναφέρεται σε αυτήν την υποχρέωση ανάκτησης ως την «κύρια υποχρέωση της Ελληνικής Δημοκρατίας».⁵ Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των ελληνικών αρχών το οποίο προέβαλε ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της Ελλάδας βάσει του άρθρου 346, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΣΛΕΕ.⁶
7. Έχοντας διαπιστώσει τις ανωτέρω παραβάσεις, το Δικαστήριο επέβαλε στην Ελληνική Δημοκρατία τις ακόλουθες δύο ποινές βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ:
  - 1) την καταβολή στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατ' αποκοπήν ποσού ύψους **10 εκατομμυρίων ευρώ** όσον αφορά την παράβαση του ενωσιακού δικαίου που συντελέστηκε μέχρι την έκδοση την εν λόγω απόφασης του Δικαστηρίου (δηλαδή όσον αφορά το χρονικό διάστημα της παράβασης μέχρι την 14^η Νοεμβρίου 2018), και
  - 2) την καταβολή στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματικής ποινής ύψους **7.294.000 ευρώ ανά εξάμηνο** για το χρονικό διάστημα από την έκδοση της εν λόγω απόφασης του Δικαστηρίου έως την ημερομηνία κατά την οποία θα έχει εκτελεστεί η Απόφαση Ανάκτησης.
8. Το σκεπτικό του Δικαστηρίου σχετικά με τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής και του κατ' αποκοπήν ποσού αναπτύσσεται, αντίστοιχα, στις παραγράφους 107 έως 148 και 153 έως 160 της απόφασής του.

³ Βλ. τις παραγράφους 73-85 της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-93/17 *Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ελληνικά Ναυπηγεία)* ECLI:EU:C:2018:903, η οποία επισυνάπτεται και ως Σχετικό 1.

⁴ Βλ. την παράγραφο 86 της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-93/17 *Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ελληνικά Ναυπηγεία)* ECLI:EU:C:2018:903, η οποία επισυνάπτεται και ως Σχετικό 1.

⁵ Βλ. την παράγραφο 87 (υπογράμμιση δική μας) της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-93/17 *Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ελληνικά Ναυπηγεία)* ECLI:EU:C:2018:903, η οποία επισυνάπτεται και ως Σχετικό 1.

⁶ Βλ. τις παραγράφους 88-90 της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-93/17 *Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ελληνικά Ναυπηγεία)* ECLI:EU:C:2018:903, η οποία επισυνάπτεται και ως Σχετικό 1.

9. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την ανάλυση αυτή, το Δικαστήριο έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο **θεμελιώδη χαρακτήρα** των διατάξεων της ΣΛΕΕ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, γεγονός που ενισχύει τη σοβαρότητα της παράβασης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις παραγράφους 121 και 122 της απόφασης:

«121. Κατά πρώτον, όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 124 των προτάσεών του, πρέπει να τονιστεί ο θεμελιώδης χαρακτήρας των διατάξεων της Συνθήκης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

122. Πράγματι, οι κανόνες στους οποίους στηρίζονται τόσο η απόφαση 2009/610 [δηλαδή η Απόφαση Ανάκτησης] όσο και η απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε η παράβαση [δηλαδή η (πρώτη) καταδικαστική απόφαση⁷ του Δικαστηρίου της 28^{ης} Ιουνίου 2012] συνιστούν έκφραση του σκοπού της εγκαθιδρύσεως της εσωτερικής αγοράς, ήτοι μιας από τις ουσιώδεις αποστολές που ανατίθενται στην Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 3, ΣΕΕ όσο και του πρωτοκόλλου (αριθ. 27) σχετικά με την εσωτερική αγορά και τον ανταγωνισμό, το οποίο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 51 ΣΕΕ, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των Συνθηκών και ορίζει ότι η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει σύστημα που εξασφαλίζει ότι δεν στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός.» [υπογράμμιση δική μας]

10. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η σοβαρότητα της παράβασης ενισχύεται έτι περισσότερο από το σημαντικό ποσό της ενίσχυσης το οποίο δεν έχει ανακτηθεί και το οποίο υπερβαίνει τα 670 εκατομμύρια ευρώ.⁸
11. Ως προς τις διαιτητικές διαδικασίες μεταξύ των Ελληνικών Ναυπηγείων και του Ελληνικού Δημοσίου, το Δικαστήριο αρνήθηκε να τις λάβει υπόψη ως ελαφρυντική περίπτωση υπέρ της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 127 της απόφασης, το Δικαστήριο αναφέρει:

«Τέταρτον, όσον αφορά το επιχείρημα της Ελληνικής Δημοκρατίας ότι υφίστανται περιστάσεις που αμβλύνουν τη σοβαρότητα της παραβάσεως, ιδίως δυσχέρειες όπως

⁷ Πρόκειται για την απόφαση στην υπόθεση C-485/10 *Επιτροπή κατά Ελλάδας*, την οποία αναφέραμε στην παράγραφο 10 του αρχικού υπομνήματός μας με γενικό αριθμό κατάθεσης 11700/2016, το οποίο υπεβλήθη ενώπιον του Δικαστηρίου Σας την 7^η Ιουλίου 2016.

η κωλυσιεργία και η έλλειψη συνεργασίας από την πλευρά της ΕΝΑΕ κατά την εφαρμογή των δεσμεύσεων που περιγράφονται λεπτομερώς στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010 και τα αποτελέσματα της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου της 27ης Ιουνίου 2017, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, δυσχέρειες νομικής, πολιτικής ή πρακτικής φύσεως τις οποίες το κράτος μέλος αντιμετώπισε κατά την εκτέλεση απόφασης με την οποία διατάσσεται η ανάκτηση των παράνομων ενισχύσεων, χωρίς να προβεί σε καμία ουσιαστική ενέργεια έναντι των οικείων επιχειρήσεων προς ανάκτηση της ενισχύσεως και χωρίς να προτείνει στην Επιτροπή εναλλακτικούς τρόπους εκτέλεσεως της απόφασης αυτής που θα καθιστούσαν δυνατή την υπέρβαση των δυσχερειών αυτών, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη μη τήρηση από το ως άνω κράτος μέλος των υποχρεώσεων που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης. Το ίδιο ισχύει και ως προς τα προβαλλόμενα εσωτερικά προβλήματα που ανέκυψαν κατά την εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-481/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:845, σκέψη 29). Επομένως, υπό τις συνθήκες αυτές, οι δυσχέρειες που επικαλείται η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορούν να θεωρηθούν, εν προκειμένω, ελαφρυντικές περιστάσεις.»

[υπογράμμιση δική μας]

12. Σήμερα, απ' όσο γνωρίζει η Επιτροπή, η εταιρία Ελληνικά Ναυπηγεία έχει τεθεί υπό ειδική εκκαθάριση, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη. Στις παραγράφους 26 και 27 του αρχικού υπομνήματος μας,⁹ είχαμε αναφέρει ότι δεν ετίθετο θέμα απόλυτης αδυναμίας εκτέλεσης της Απόφασης Ανάκτησης δεδομένου ότι δεν είχε κινηθεί κάποια διαδικασία εκκαθάρισης κατά των Ελληνικών Ναυπηγείων κατά το χρόνο κατάθεσης του εν λόγω αρχικού υπομνήματος. Καθότι σήμερα εκκρεμεί η ειδική διαδικασία εκκαθάρισης των Ελληνικών Ναυπηγείων, το ερώτημα πλέον τίθεται και, ως εκ τούτου, θα επιθυμούσαμε να διευκρινίσουμε σε τι ακριβώς μπορεί να συνίσταται μια τέτοια απόλυτη αδυναμία εκτέλεσης της Απόφασης Ανάκτησης.
13. Όπως διασαφήνισε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απόφαση της 14^{ης} Νοεμβρίου 2018 (Σχετικό 1), η εγγραφή στον πίνακα κατάταξης πιστωτών των

⁸ Βλ. την παράγραφο 125 της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-93/17 *Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ελληνικά Ναυπηγεία)* ECLI:EU:C:2018:903, η οποία επισυνάπτεται και ως Σχετικό 1.

⁹ Υπόμνημα με γενικό αριθμό κατάθεσης 11700/2016, το οποίο υπεβλήθη ενώπιον του Δικαστηρίου Σας την 7^η Ιουλίου 2016.

απαιτήσεων των ελληνικών αρχών σχετικά με την επιστροφή των ενισχύσεων από τα Ελληνικά Ναυπηγεία¹⁰ πρέπει να συνοδεύεται:

- είτε από την ανάκτηση του **συνολικού ποσού** των εν λόγω ενισχύσεων (συμπεριλαμβανομένων φυσικά των τόκων),
- είτε από την **εκκαθάριση** των Ελληνικών Ναυπηγείων και την **οριστική παύση** των δραστηριοτήτων τους, σε περίπτωση που μια τέτοια ανάκτηση του συνολικού ποσού αποδειχτεί αδύνατη κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας.

14. Συγκεκριμένα, η παράγραφος 112 της απόφασης (Σχετικό 1) αναφέρει:

«Εν πάση περιπτώσει, η εγγραφή στον πίνακα κατατάξεως πιστωτών των απαιτήσεων σχετικά με την επιστροφή των οικείων ενισχύσεων δεν αρκεί, αυτή καθαυτήν, για να θεωρηθεί ότι τηρήθηκε η υποχρέωση εκτέλεσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται η παράβαση (απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 103). Πράγματι, μια τέτοια εγγραφή θεωρείται, κατ' αρχήν, κατάλληλο μέτρο που μπορεί να διασφαλίσει την εξάλειψη της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού υπό τον όρο ότι ένα τέτοιο μέτρο συνοδεύεται είτε από την ανάκτηση των εν λόγω ενισχύσεων στο σύνολό τους είτε από την εκκαθάριση της επιχειρήσεως και την οριστική παύση των δραστηριοτήτων της, σε περίπτωση που μια τέτοια ανάκτηση [δηλαδή η ανάκτηση του συνολικού ποσού των ενισχύσεων] είναι αδύνατη κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-363/16, EU:C:2018:12, σκέψη 42).» [υπογράμμιση δική μας]

15. Η απόλυτη αδυναμία εκτέλεσης αφορά τη δεύτερη αυτή περίπτωση, δηλαδή το ενδεχόμενο η είσπραξη του συνολικού ποσού των ενισχύσεων να αποβεί αντικειμενικά αδύνατη για τον απλούστατο λόγο ότι τα στοιχεία του ενεργητικού των Ελληνικών Ναυπηγείων δεν επαρκούν εν τέλει για την καταβολή του συνολικού αυτού ποσού στο Ελληνικό Δημόσιο. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι ελληνικές αρχές οφείλουν να παύσουν οριστικά τη δραστηριότητα των Ελληνικών Ναυπηγείων και φυσικά να ανακτήσουν ό,τι μπορεί να ανακτηθεί βάσει της αξίας των στοιχείων ενεργητικού της εταιρίας, ακόμα και αν η αξία αυτή δεν επαρκεί για ανάκτηση του συνολικού ποσού των ενισχύσεων.

¹⁰ Πληροφορικά η Επιτροπή αναφέρει ότι, απ' όσο γνωρίζει, δεν έχει λάβει χώρα μέχρι στιγμής η

Απόλυτη αδυναμία υφίσταται φυσικά για το τμήμα του ποσού των ενισχύσεων για το οποίο δεν επαρκούν τα στοιχεία του ενεργητικού, ενώ δεν υπάρχει απόλυτη αδυναμία για το τμήμα του ποσού των ενισχύσεων το οποίο μπορεί να ανακτηθεί από την αξία των στοιχείων του ενεργητικού.

16. Προβαίνουμε στις ανωτέρω διευκρινίσεις προς αποφυγή κάθε παρερμηνείας, ιδίως σε περίπτωση που προβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου Σας το επιχείρημα ότι λόγω της τρέχουσας διαδικασίας ειδικής εκκαθάρισης ενεργοποιείται δήθεν «γενική απόλυτη αδυναμία» εκτέλεσης της Απόφασης Ανάκτησης και δήθεν εξαφανίζεται η υποχρέωση ανάκτησης των ασυμβίβαστων ενισχύσεων. Ένα τέτοιο επιχείρημα θα ήταν προφανώς αβάσιμο για το λόγο που εξηγήθηκε ανωτέρω. Η υποχρέωση ανάκτησης των ενισχύσεων συνεχίζει να υφίσταται όσο υπάρχουν στοιχεία του ενεργητικού των Ελληνικών Ναυπηγείων τα οποία μπορούν να οδηγήσουν έστω και σε μερική ανάκτηση του ποσού των ασυμβίβαστων ενισχύσεων.¹¹
17. Εν κατακλείδι, η Επιτροπή θεωρεί ότι η προσβαλλόμενη πράξη εντάσσεται στη διαδικασία ανάκτησης των ενισχύσεων από τα Ελληνικά Ναυπηγεία, την οποία οφείλει να διεκπεραιώσει η Ελληνική Δημοκρατία. Όπως έχουμε επισημάνει και στο αρχικό υπόμνημά μας,¹² κανένας από τους λόγους ανακοπής δεν παρίσταται βάσιμος με βάση τα δεδομένα που έχουμε υπόψη μας.

εγγραφή των εν λόγω απαιτήσεων στον πίνακα κατάταξης πιστωτών.

¹¹ Συμπεριλαμβανομένων πάντοτε των τόκων.

¹² Υπόμνημα με γενικό αριθμό κατάθεσης 11700/2016, το οποίο υπεβλήθη ενώπιον του Δικαστηρίου Σας την 7^η Ιουλίου 2016.

ΑΙΤΗΜΑ

18. Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή έχει την τιμή να ζητήσει από το Δικαστήριό Σας να **απορρίψει** την ανακοπή που κατέθεσαν τα Ελληνικά Ναυπηγεία στις 13.4.2016 με γενικό αριθμό κατάθεσης δικογράφου 5864/2016 κατά της από 11 Μαρτίου 2016 ταμειακής βεβαίωσης και της με αριθμό 951 ατομικής ειδοποίησης χρεών της ΔΟΥ ΦΑΕ Αθηνών και κάθε άλλης προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης.

Πληρεξούσιοι της Επιτροπής